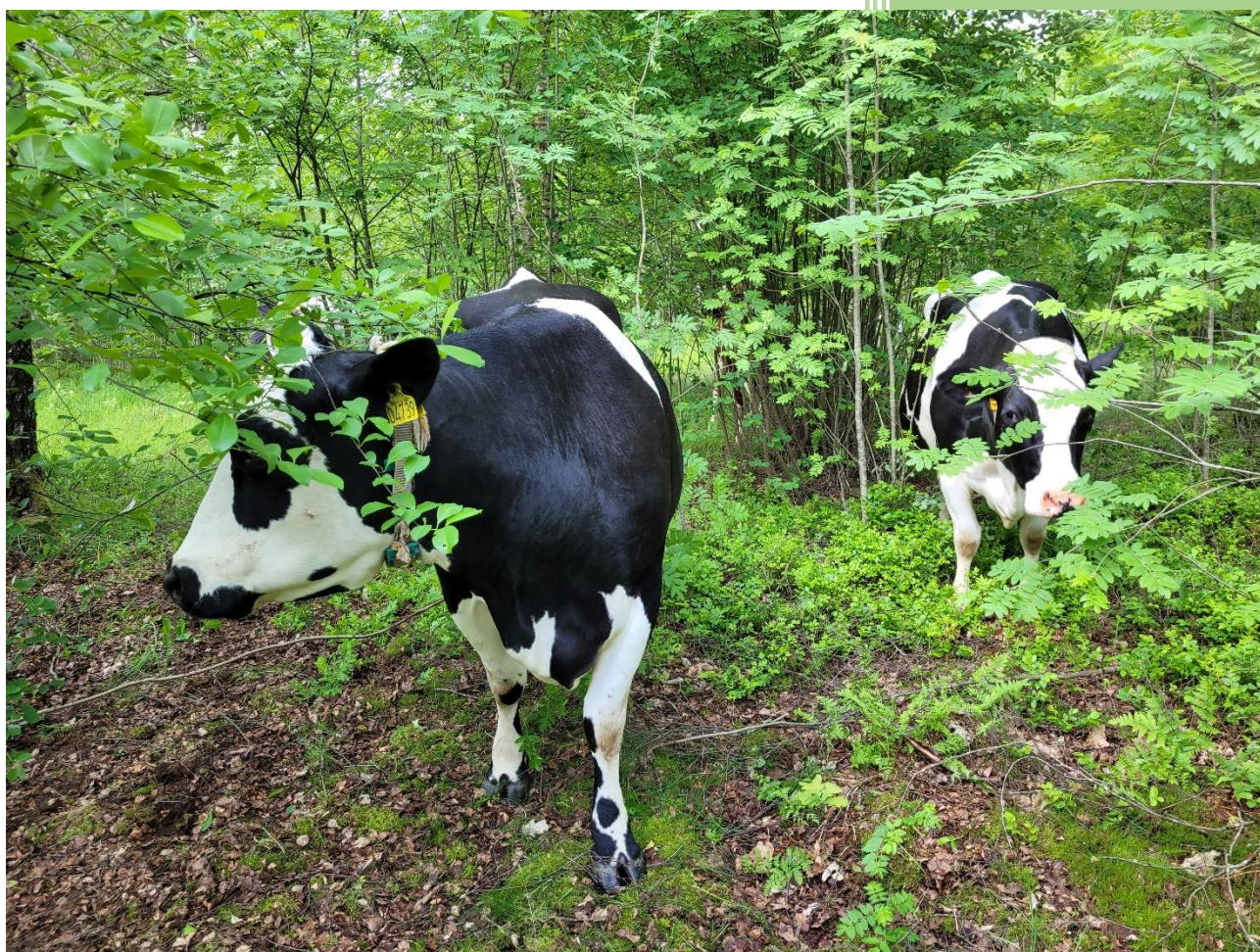

Vurdering af skader på træerne efter kvæg i skov/læbælte

Af: Camilla Kramer, Kirstine
Flintholm Jørgensen (Center for
Frilandsdyr) og Anders Kruse
Elmholdt (Skovdyrkerne)

Fonden for **økologisk landbrug**

Arbejdsnotat:

Vurdering af skader på træerne efter kvæg i skov/læbælte 2021 og 2022 på to bedrifter

Ellinglund Økologi: Skov (ammetanter med kalve)	2
Skov 1-3	3
Skov 4-5	4
Sommerbjerg I/S: Læbælte og mindre skov (malkekøer og goldkøer).....	6
Mark 1: Ved malkestald.....	6
Mark 2: Åbent til kvæg	8

Ellinglund Økologi: Skov (ammetanter med kalve)

35 Ammetanter med kalve har haft adgang til 5 skovstykker (billede 1), mest er skovstykke 1, 2 og 4 blevet brugt. Landmandens erfaringer er, at der går noget tid før køerne opdager, at leddet til skovstykket er åbent, og at det er mest kalvene, der bruger skovstykkerne.

Samlet vurdering for både 2021 og 2022: Køerne har åbnet op i bunden af skoven, men der er yderst marginale skader på træerne.

Generelt ses dog en tydelig merpåvirkning på skovarealet ved leddene, også dette kan rette sig (billede 2).

Billede 1: Benyttet skov i 2021 og 2022 til ammetanter med kalve

Billede 2: Tydelig prægning ved led.

Skov 1-3

Skovstykke 1-3 er yngre bevoksning m. 15-20 årige træer blanding af eg, bøg, lind, selvsået røn, glansbladet hæg og birk og andet.

Billede 3: Døde grene knækkes af, når kvæget går i skoven.

Mange grene er knækket af forneden på træerne. Grenene er i forvejen døde pga. manglende lys, så det er ikke et problem for træets vækst (billede 3).

Glansbladet hæg har i 2022 specielt være udsat for, at køerne har ædt barken af netop disse træer. Der er mest afgnav på glansbladet hæg i skovstykke 1-3 i 2022, hvilket ikke var tilfældet ved besigtigelsen i 2021. Derimod var det i 2021 røn og birk, hvor barken var bidt af.

Mange toppe af de små lindetræer er brækket af, der ses også en lind, som er helt brækket. Der registreres også få skader på egetræer (billede 4).

Billede 4: Større eg med større skade i skov 3

Skader som på billede 4 ødelægger ikke træet, da barken vil vokse sammen og lukke hullet.

Afgnavning hele vejen rundt (ringning) vil i de fleste tilfælde være fatalt for træet.

Skov 4-5

Skovstykke 4-5 er primært med birk og rødgran.

Arealerne er tydeligt mere åbnet op i 2022 i forhold til 2021, hvor det ikke rigtig så ud til at kvæget havde været her. Der er ingen skader på træerne, heller ikke glansbladet hæg. Der er afgnav af rødgran på spidserne, kun de nye skud (se billede 5).

Der har i 2021 været et enkelt tilfælde med et birketræ, hvor der har været slidskader på rodudløb (billede 6).

Billede 5: Rødgran med afgnavede nye skud

Billede 6: Birketræ med slidskader på rodudløb

Samlet konklusion fra Ellinglund er, at skaderne er yderst marginale. Nærmest ikke eksisterende.

Sommerbjerg I/S: Læbælte og mindre skov (malkekøer og goldkøer)

Der er tydelig belastning af træerne i læbæltet efter køerne har været der, og det giver et mere åbent læbælte, da underskoven bliver holdt nede. De største træer bliver stående og er mere robuste. Det er specielt goldkøerne, som landmanden har observeret er mest i skoven, da malkekøerne primært bruger tiden på at æde græs imellem malkningerne.

Mark 1: Ved malkestald

Billede 7. Læbælte hos Sommerbjerg

Læbælte A

Læbælte A har været åbent i 2021, hvor der særligt har været tre steder, hvor køerne har søgt ind. De tre steder er åbnet op i bunden af læbælte-væksten. Køerne har roteret mellem forskellige folde, og der har ca. været ca. 150 malkekøer i snit på området én dag om ugen. Træerne har ikke fået fatale skader af at køerne har haft adgang. Den sydlige del af læbæltet har dog været mere udsat end resten af læbæltet. Det hænger sammen med at køerne samler sig ved leddet om eftermiddagen og venter på at komme ind til malkning, hvor de søger ind i læbæltet. Derudover har samme læbælte-stykke været oversvømmet i en del af sensommeren 2021 pga. defekt vandingskar. Det vurderes, at træerne vil på sigt lide mere last pga. vandet end de skader, som køerne har påført træerne.

Der har været lukket til læbælte A i 2022. Læbæltet har klaret sig ok efter 2021. Det ser også ud til at komme sig nede ved den lække vandledning, som ellers oversvømmede læhegnnet oveni, at det ofte blev trådt op i 2021.

Læbælte B

Køerne har i 2022 haft adgang til læhegn B. Goldkøer (ca. 100 dyr) har gået i læbælte B fra sidst september til sidst oktober.

En gruppe af malkekøerne har gået i læbælte B i løbet af sommeren, når de har været på marken (2 gange om ugen mellem kl. 10-17). Landmanden har bemærket, at det kun er de varmeste dage, at malkekøerne har været i læhegnet, ellers har de præference for at være ude på græsmarken "Når de er ude, skal de æde"

Der er tydelig belastning af træerne i læbæltet. Det er trådt op i bunden. Røn og pil har de ædt meget af, tjørn er der brækket grene af. Pil har de gnubbet sig op ad. Pilen er så stor, at køerne kan gå under grene, der vipper. Dunet gedeblad er der også gnubbet op ad, men ikke ædt af det. Mads mener, at goldkøerne har præget læhegnet mere end malkekøerne. Det kan hænge sammen med at goldkøerne er på marken hele døgnet, og i modsætning til malkekøerne er de ikke ligeså optaget af at æde græs og har derfor i stedet mere tid til andre aktiviteter. Det har sandsynligvis haft en betydning, at køerne har kunnet gå hele vejen igennem læhegnet til marken på den anden side.

Billede 8: Køerne har været hårde mod læhegnet.

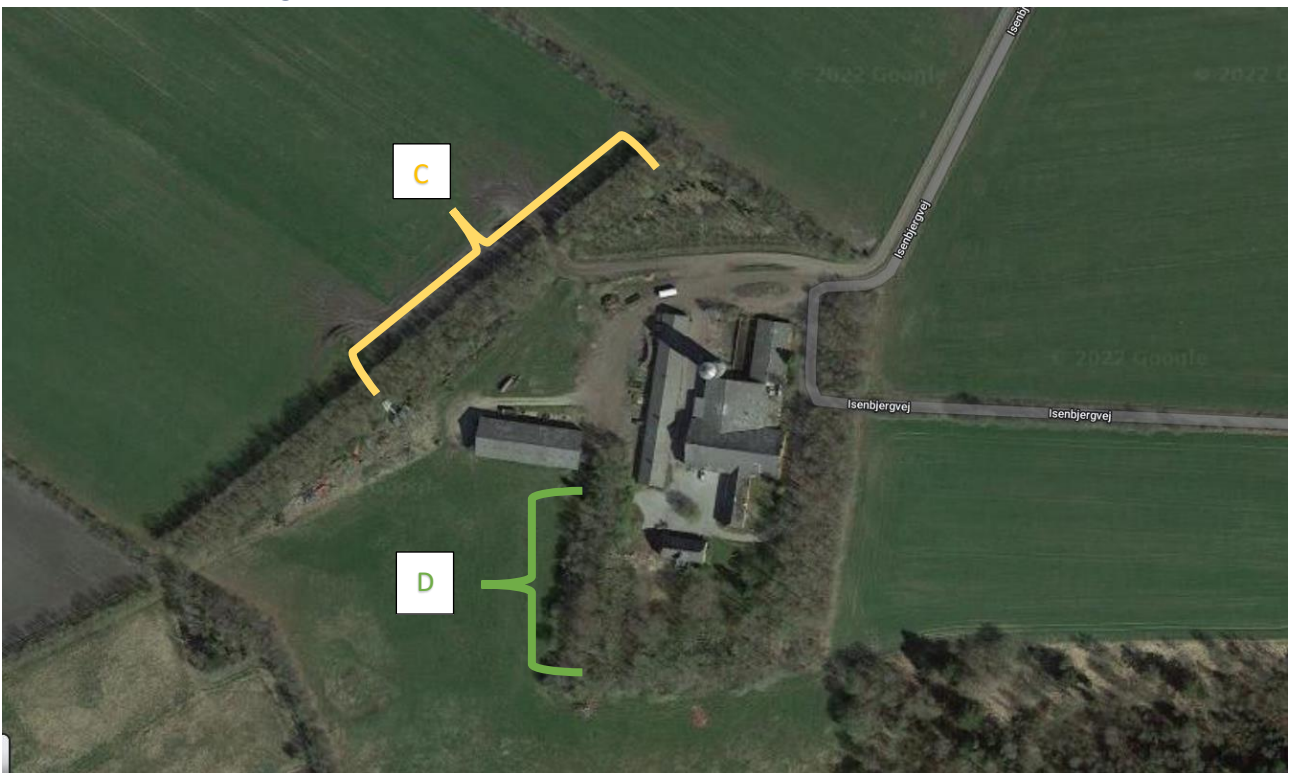
Billede 9: Læbælte B er præget af køernes brug, bundvækst er væk.

Vurderingen er, at de store træer vil blive der, alt genvækst vil blive holdt nede af køerne, og der vil komme en del lys ned til bunden. Det ses, at læbæltet er åbnet meget op (billede 9).

Det er vigtigt, at der kan komme noget vind igennem, så det skal ikke være helt tæt, ellers slår vinden ned på den anden side af bæltet. Læbælter skal nedsætte vindhastigheden, så det er fint hvis der lidt buske forned.

Konklusion: Læbælte A har så nogenlunde rettet sig efter sidste års brug. Læhegn B er blevet hårdere belastet, men hvis det ønskes at det er åbnet, kan de store træer godt klare det.

Mark 2: Åbent til kvæg

Billede 10: Læbælte C og skovstykke D

Læbælte C

Læbælte C er delvis selvsået og fået mulighed for at gro ind mod gården. Det ses tydeligt, at køerne har ædt liguster, i den del af læbæltet de har haft mulighed for at komme til. Det ses, at underskoven i læbæltet er holdt nede, men læhegnet har ikke taget større skade af det.

Det er 4. år, at køerne har haft mulighed for at komme herind (hold med 300 malkekøer).

Tjørn: Har en god genvækst, så den kan godt holde til køerne.

Aks bærmispel: Her trækker dyrene barken af.

Billede 11. Del af læbæltet, hvor køerne ikke har haft adgang og hvor liguster har bredt sig i bunden

Billede 12. Modsat stykke, som har haft lignende bevoksning som billede 5 før køerne har fået adgang til det.

Skovstykke D

Her har goldkøerne fået lov til at gå af og til i sommers (100 goldkøer ad gangen døgnet rundt, når de har været der). Der har gået goldkøer siden 2019. Køerne træder skovbunden op og æder, hvad der kommer indenfor rækkevidde. Dette vil i kombination forhindre genvækst og naturlig foryngelse af buske i lysbrønde, hvor dette ellers ville forekomme uden kvægets tilstedeværelse.

Billede 13 og 14: Køerne er gået hårdt til mirabel.

Arbejdsnotatet her bliver opdateret med ny viden fra træbesigtigelse i november 2023.

Find filmen "Skader kvæget dine træer?" med inspiration til at vurdere træerne her: [Skovlandbrug \(ROBUST\) - Center for frilandsdyr](#)

Dette notat er udarbejdet som en del af projektet ROBUST "Skovlandbrug – et bæredygtigt landbrugssystem for planteavl og mælkeproduktion", som er støttet af Fonden for Økologisk Landbrug og Grønt Udviklings- og Demonstrations Program, GUDP under Fødevareministeriet.